

**SAHİBİ VE YAZI İŞLER
MÜDÜRÜ :**

**TÜRKİYE İSLÂM ENSTİTÜLER
TALEBE FEDERASYONU ADIN.
GENEL BAŞKAN**

Cahid BALTACI

İDARE MÜDÜRÜ :

İ. Lütfi ÇAKAN

BU SAYIDA

SELÂM	İSLÂM MEDENİYETİ
ALLAHA İMAN	Ebul-A'lâ EI-MEVDÜDİ Terc.: Mehmet AYDIN
İSLÂM SADELİK VE KOLAYLIKLAR DİNİDİR	Mehmed SOFUOĞLU
İSLÂMDA HAC	Tevfik ÇAPACI
İSLÂMDA VAHDET	Tahir BÜYÜKKÖRÜKÇÜ
HAYR'UN-NESSÂC	Dr. A. Şubhi FURAT
NE SÖYLÜYOR? (Şiir)	A. İhsan GENC
TEVFİK FİKRET	Mahir İZ
ALIM-SATIM AKDİ	Dr. Y. Ziya KAVARCI
ESKİ YAZI İLE YENİ YAZI	Sabri AKDENİZ
GARB ÜLKELERİNDE VE BİZDE DİN DERSLERİ	Hayrettin GÜLDİKEN
SEHERDE DUÂ (Şiir)	M. İlyas SUBAŞI
İSLÂM DİNİ VE MODERN FİZİK	Nahit DİNÇER
FERMAN DİLEĞİ (Şiir)	Mestan GÜNEL
SUALLERE CEVAPLARIMIZ	Gazi MERT
BUHRAN	Cahit ZARİFOĞLU
NAAT-I ŞERİF (Şiir)	Hersekli Arif HİKMET
TARİH VE LISÂNİYÂT	İ. Semaheddin CEM
MÜSİKİMİZİN MAHVINA DOĞRU	Cahit ÖNEY
MİSVAK — DIŞ FIRÇASI	Dr. Asaf ATASEVEN
EZİLENLER	Hilmi KURTULUŞ
HABERLER	İSLÂM MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/1
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme Ve Havale Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K : 1315

S İ R K E C İ

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara : T.İ.H.O.M.C.F. Genel Başkanı: **Mehmet KARAMAN**
Kayseri: T.İ.E.T.F. İkinci Başkanı : **İ. N. NURSAÇAN**
Konya : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : **Ahmet FİDAN**
İzmir : T.İ.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : **Orhan ÇETİN**
Dış Münasebetler : **Mahmut ÖZTÜRK**

TEKNİK KADRO

Sekreter : **Erdoğan ATAK** Ressam : **Gürbüz AZAK**
Dizgi ve Baskı : **AHMET SAİT MATBAASI — İSTANBUL**
Yıl : 1. Sayı : 7
Basıldığı Tarih : 25 Şubat 1968

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 30. TL.

Altı Aylık : 6 sayı, 15. TL.

Öğrencilere % 20 Tenzilât yapılır.

Yabancı Memleketlere İki katı.

Bir sayısının : 250 Kuruş.

İLÂN TARİFESİ

Dış Kapak: 2 renk 2.500 TL.

İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.

Renkli ilân sahifesi :

Tamamı : 1.200 TL.

1/2 : 750 TL.

1/4 : 400 TL.

1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınmaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmaması iade edilmez.

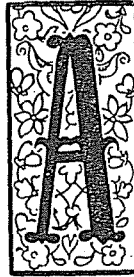
Neşriyat-Tenkid-Tohm

Tarih ve İisâniyât

İslâm Ansiklopedisi'nde
«İSTANBUL» adı

I. Semahaddin

CEM

VRUPANIN en meşhur, eski ve güzel, şarkın ve garbın bilhassa nâdide ve nâdir jeo-politik ehemmiyeti hâiz İstanbul şehrinin ilk adı «Vyzantium» diye kabul edilir.

Biz bu mevzûda bir makalemizi Tohum Mecmuasının 1964/9 numaralı nüshasında «İstanbul ve Fâtih» başlığı altında neşretmiştik.

A. A. Vasiliev, Megaralı göçmenlerin başındaki Bizas (Vyzas) tarafından ve Halkhedon müstemlekesi tesis olunduktan sonra milâddan önce 658 yılında kurulduğunu ve Vyzas müstemlekesinin başşehri «Byzantium» olduğunu yazmıştır. En eski sâkinleri ise Trak'lar sanılmaktadır.

«İstanbul» adlı fransızca ve lüks baskılı eserin sahibi Clément Alzonne dahi aynı fikirdedir: Yâni milâddan önce 652 tarihinde ilk defa kurulup bu gemicinin adını almış ve sonra Bizans olmuştur.

Bu hikâye, hâlen bir efsane, bir masal (lejang) olarak kalma seviyesini aşabilmiş değildir.

Leningrad Üniversitesi profesörlerinden M. V. Levitchenko ve müverrih Georges Young, eserlerinde İstanbul'un menşei bahsine temas etmezler. Keza müteber birer bizantolog olan J. B. Bury ve Charles Diehl de bir şey söylemezler. Daha sonraki Bizans neşriyatında da böyledir.

İstanbul adının menşei umumiyetle «Constantinopolis» kabul olunur. Fakat buna itiraz edenler vardır. Bu ismin (Konstantinopolis)den geldiği iddiasını biz de kabul edemeyeceğiz.

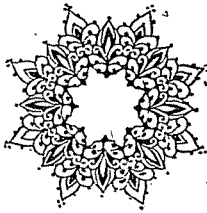
(İstanbul) adının yunanca Constantinopolis'le) zerrece alâkası ve râbitası yoktur.

İslâm Ansiklopedisi'nin 1959 tarihli 53-A cüzünün 1143 ncü sahifesinde ikinci sütunda şu iddiada bulunulmuştur:

«...şehrin türkçe adı, grekçeden gelen İstanbul idi...».

Bu, klâsikleşmiş ve isnâdı yanlış köhne bir bilgi neticesinde ortaya çıkan bir iddiadır, garip ve acayip bir iddiadır.

Evvelâ her iki isim de, hangi şekle girerlerse girsinler biribirlerine hiç benzemezler. KOS veya KONS hecesinin zamanla

(İs) hecesine istihalesi akla ve mantığa uygun değildir; her iki hece de başka başka sesler verir ki bu sesler tahrife uğrasa da (Ko) gibi sert bir ses kolay kolay zâil ve kaybolamaz. Yunanca ismin yakın varyantları KONSTANPOL, KESTENPUL veya KASTANPOL olabilir ama (İSTANBUL) olamaz. Çünkü İstanbul kelimesinin aslı grekçe değil, yine türkçedir. Kelime İskit Türkleri lisanına kadar uzanır.

İSTANBUL adının menşei iskit türkçesi olan (AST-AN) dır, kısaca «Astan» okunur. Şehri tesis edenler de milâddan önce 1300 tarihinde Asyadan göçen ve Saka Türklerinden bir kol olan İskit Türklerinden Marmara havzasına yerleşmiş bir Kabiledir; «Ast-An» ile «Ast-Agon» kasabalarını kurmuşlardır. Biricisine bilâhare yunanlılar «Astan-polis» yâni Astan şehri demiş, telâffuz türkçeye intikal ettikten sonra zamanla «Âsitâne» ve «İstanbul» olmuştur. Ast-Agon, İskit Türklerinin Üsküdar ve Kadıköy cihe-tine yâni Anadolu yakasına verdiği isimdir. Yunancada bu yaka «Halkhedon» adını almıştır.

«İskit» kelimesi de (Saka) sözünün yunanca bozulmuş şeklidir. Efganistanın cenubu garbında bulunan Sicistan da doğu Saka Türklerinin ilk defa zaptettikleri (Saka-Astan) şehridir; zamanla Saka-Astan da Sicistan'a inkılâb etmiştir. İstanbulu böylece kuran ve adını koyan Saka Türkleri, milâdi birinci asırda diğer kavimlerle karışmışlardır.

Hıristiyan hükümdar Nişli Constantinos tarafından 11 Mayıs 330 tarihinde idare merkezi ittihaz edilerek Constantinopolis adı verilen şehir, 29 Mayıs 1453 gününde yerini ebediyen İslâm Türklerin İstanbul'una bırakmış ve bu suretle de yepyeni bir isimle köklü bir medeniyet, bir hars ve dîn hayatına girmiştir.

Bu şehrin hâlis türkçe olan «İSTANBUL» adını 1391 yılında ilk kullanan Sultan Yıldırım Bâyezid'dir.

Rahmetli târih bilgini İsmâil Hâmi Danişmend «İstanbul» adını noktasız olarak (İSTANBUL) diye yazar ve kullanırdı. Aslı türkçe olan bu kelimenin âhenk kaidesine uygun bir şekilde noktasız olarak yâni «İ» harfi ile başlamak üzere «İstanbul» telâffuz edilmesi daha doğrudur ve İ. Hâmi Dânişmend bunda tamamiyle haklıydı.

İSTANBUL şehrinin bir çok adı arasında bizece üzerinde en ziyade durulması lüzumlu (İSLÂMBOL) adıdır. Bu ad 1703 den 1807 ye kadar bir asırdan fazla bir zaman içinde Devlet-i Osmâniye sikkelerinde geçmektedir. Yâni Üçüncü Ahmed'den Dördüncü Mustafa'ya kadar altı pâdişah devrinde şehrin adı resmen «İSLÂMBOL» idi. 1807 de Dördüncü Mustafa Osmanlı tahtına çıktığından itibaren sikkelerden «İslâmbol» adının kaldırılmış ve yerine «Konstantiniyye» nin konulmuş olduğunu hayret ve esefle görüyoruz. Bu ilk hıristiyan adlı sikkelerin üzerindeki tarih de 1222 dir, milâdi 1807-1808 yıllarına tekabül etmektedir.

İslâm Ansiklopedisi'nde bu bahsi yazan zât, «İslâmbol tâbiri, Tanzimat devrinden itibaren bırakılmıştır» diyor. Halbuki sikkelerde daha 1222 de «Konstantiniyye» adı vuzuh ve sarâhatle okunmaktadır. Şu hâle göre İslâmbol adı, Üçüncü Selim'den sonra paralardan kaldırılmış oluyor.. Sebebi? Bilemiyoruz. Fakat bu frenkçe hareket, ilk göstermelik Batılılaşma hamlesinin meş'ûm ve yıkıcı öncüsü vasfını taşımaktadır. Anlaşıyor ki, bundan sonra Batı hayranlığı bir sel, bir yangın âfeti gibi vatan sathını Saraydan köye kadar istilâyâ başlamış, Sultan İkinci Abdülhamid bu tehlikenin önünü almak gayesiyle son derecede titizlik ve gayretle çalışmış ise de inhitat ve inkırâzın vukuuna mâni olamamıştır.

KONSTANTİNİYYE adının kullanıldığı devre, bu şehrin isminin fetret devridir. Yerini çok şükür türkçe isimlere bırakmış ve nihayet yine hâlis türkçe olan (İSTANBUL) da karar kılınmıştır. Kelimenin ancak son hecesi yunanca «polis» den bozmadır. Bu sebeple, İslâm Ansiklopedisindeki makede iddia edilen hususu bir bu şekilde düzeltilmiş oluyoruz.

Mümkün olsa da İstanbul adını «İSLÂMBOL» a çevirsek ve tercihan bu güzel ismi kullanmağa başlasak.. Resmî evraka diyeceğimiz yoktur. Lâkin, «İslâmbol» adı, diğer bütün isimlerden daha güzel, daha yerinde, daha şirin ve caziptir.

Mâzimizdeki güzel ve yakışıklı an'aneleri yeniden canlandırmak ve yaşıtmak şüphesiz çok iyi ve yerinde bir harekettir.

NOT : Aylık bir tarih mecmuasının bir nüshasında İskitler'in Türk olmadıkları iddia edilmiştir ki yanlıştır. İskitler aslen Türk ırkına mensup ve tarihe intikal etmiş eski bir kavimdir.

